

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 15

van **KRISTOF SLAGMULDER**

datum: 3 oktober 2023

---

aan **BEN WEYTS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

Rapport 'Kiezen voor Kwaliteit in 2040' van de Nederlandse universiteiten - Eventuele lessen voor het Vlaamse hoger onderwijs

Begin juli werd door de Nederlandse koepelverenigingen van universiteiten (UNL) het rapport 'Kiezen voor Kwaliteit in 2040' gepubliceerd. Het advies is een toekomstverkenning vanwege de UNL met het oog op de aankomende verkiezingen in Nederland. In het rapport wordt gewezen op grote uitdagingen waarmee universiteiten in de toekomst steeds meer te maken zullen krijgen. Een waarschijnlijke trend van deglobalisering, meer concurrentie van commerciële aanbieders en van universiteiten buiten Europa, digitale disrupties alsook verregaande demografische, financiële en politieke veranderingen.

Daarom kiezen de universiteiten in het advies voor een belangrijke trendbreuk: ze willen niet verder groeien, maar consolideren. De universiteiten mikken op een maximum van 350.000 studenten (in plaats van de voorspelde 400.000 studenten in het scenario waarbij het huidige stelsel van autonome groei blijft aanhouden). Die consolidatie zou het hoger onderwijs rust en ruimte geven. Het rapport legt ook de vinger op de wonde als het gaat over het financieringssysteem. De bekostiging per student zorgt na verloop van tijd voor "een groei op steroïden". Er ontstond een rat race tussen universiteiten en hogescholen, en tussen universiteiten onderling: hogeronderwijsinstellingen gingen onderling concurreren. Inmiddels is die concurrentiedruk overal voelbaar en komt ze de kwaliteit zeker niet altijd ten goede. Er is dus regie nodig. Het doel is consolidatie in plaats van groei zonder rem. Het grote voordeel daarvan is dat universiteiten niet langer hoeven te knokken om studenten en meer kunnen gaan samenwerken, een eigen profiel ontwikkelen en elkaar aanvullen.

In zekere zin zien we ook in Vlaanderen hetzelfde fenomeen: hogeronderwijsinstellingen worden in het geval van generatiestudenten gesubsidieerd door middel van inputfinanciering, wat ervoor zorgt dat verschillende instellingen halve marketingbureaus zijn geworden die vooral zoveel mogelijk 18-jarigen naar hun instelling willen laten trekken, ongeacht of die desbetreffende adolescent daar nu geschikt voor is of niet, en die elkaar als krabben in een mand zitten te verdringen en te beconcurreren. Nieuwe maatregelen rond een gerichtere kwaliteitsmonitoring van de instroom, o.a. door de uitbreiding van het aantal opleidingen waar een starttoets geldt met verplichting tot remediëring bij tekorten, heeft dat mechanisme voorlopig niet gebroken.

In zekere zin sluit (de geest van) dit rapport ook aan bij een recente pendiscussie die deze zomer in Vlaanderen even oplaaide. Aanleiding waren enkele uitspraken van ex-OESO-topman en voorzitter van de Commissie van Wijzen Dirk Van Damme. Volgens Van Damme hebben we in het verleden zoveel mogelijk mensen naar de universiteit geduwd, en

eigenlijk doen we dat nu nog altijd. Dat was ooit een mooie doelstelling, maar nu zitten we met overscholing, waardoor een diploma minder waard wordt op de arbeidsmarkt. Dat overscholing geen illusoir risico vormt, blijkt uit de ervaringen in meerdere landen, waar men ook steeds meer kwantitatief het prijskaartje van overscholing begint te meten. Van Damme houdt dus een pleidooi om het paradigma van de eindeloze onderwijsexpansie kritisch te bekijken en om diploma-inflatie en overscholing ernstig te nemen.

1. Heeft de minister kennisgenomen van dit rapport? Zo ja, hoe kijkt hij naar de conclusies en engagementen van de Nederlandse universiteiten?
2. In hoeverre gaat de minister akkoord met de uitspraken van Dirk Van Damme?
3. In hoeverre is het volgens de minister nodig dat we ook in Vlaanderen een stop zetten op de kwantitatieve groei van de universiteiten om zodoende de kwaliteit van de opleidingen hoog te houden? Zal de minister samenzitten met de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) om de conclusies en engagementen uit dit rapport te bespreken en eventueel ook gezamenlijk een visienota daaromtrent uit te werken?
4. Een essentieel element in een dergelijk voornemen zoals in Nederland is natuurlijk ook dat universiteiten en hogescholen structureel en welwillend met elkaar samenwerken opdat (kandidaat-)studenten zo snel mogelijk op een plaats terecht komen die past bij hun capaciteiten en interesses, ook al is dat aan een andere instelling of zelfs meteen weg uit het hoger onderwijs richting de arbeidsmarkt.

In hoeverre is zoiets volgens de minister in de huidige context een realistisch scenario? Want als ik bijvoorbeeld luister naar studenten die moeten heroriënteren, dan wordt hen door de studiebegeleidingsdiensten vaak maar weinig gewezen op opties buiten de instelling of buiten de associatie waar ze op dat moment ingeschreven zijn. Als zoiets niet tot stand kan komen op basis van samenwerking en eigen initiatief van de hogeronderwijsinstellingen, moet de overheid ter zake dan niet wat meer de regie in handen nemen?

5. Er is deze legislatuur al een belangrijk precedent geschapen; om de kwaliteit van de opleiding Diergeneeskunde te kunnen blijven garanderen, is er een toelatingsexamen ingesteld voor aspirant-studenten Diergeneeskunde, om zodoende de kwantiteit binnen die opleidingen binnen te perken te houden.

In hoeverre moeten we dit ook doortrekken naar andere (voor de belastingbetaler vrij dure) universitaire opleidingen waar het studierendement erg laag ligt en de kwaliteit van de opleidingen onder druk staat door de hoge instroom van studenten die duidelijk de nodige startcompetenties ontberen?

BEN WEYTS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN ONDERWIJS, SPORT, DIERENWELZIJN EN VLAAMSE RAND

ANTWOORD

op vraag nr. 15 van 3 oktober 2023

van **KRISTOF SLAGMULDER**

---

1. Dit rapport werd opgemaakt door de Nederlandse koepelverenigingen van universiteiten, met het oog op de verkiezingen in Nederland. Aangezien het hier over een ander onderwijssysteem gaat voel ik mij niet geroepen om hierover uitspraken te doen.

2+5. Ik kan de uitspraken van de heer van Damme deels volgen. In het verleden is in Vlaanderen sterk ingezet op de democratisering en flexibilisering, wat heeft geleid tot een toename van studenten in het hoger onderwijs. Ik ben het niet eens dat dit tot een overscholing heeft geleid, het recente schoolverlatersrapport van de VDAB geeft aan dat een hogeronderwijsdiploma nog steeds zeer goede kansen geeft op de arbeidsmarkt. Wel moeten we erover waken dat leerlingen correct georiënteerd worden. Columbus, de toelatingsexamens, de verschillende starttoetsen en het decreet studievoortgang hoger onderwijs zijn hierbij essentieel.

De hogescholen en universiteiten zien elkaar in Vlaanderen vaak als concurrenten, dat heeft soms negatieve gevolgen. Met het Voorsprongfonds, maar ook bij andere initiatieven die ik neem, stimuleer ik steeds samenwerking. Dit begint zijn vruchten af te werpen. Langzaamaan werken steeds meer instellingen samen.

Over dit specifiek en ideologisch memorandum zal ik niet samenzitten met de instellingen hoger onderwijs. Bepaalde vragen uit dit memorandum van de Nederlandse universiteiten zijn gewoon te ver af van waar Vlaanderen op zit te wachten.

Met het oog op een goed onderbouwd debat over het financieringsmodel van het Vlaamse hoger onderwijs werd de uitgaventoetsing besteld. Dat rapport zal er tegen de zomer van 2024 liggen.

3. Over dit specifiek en ideologisch memorandum zal ik niet samenzitten met de instellingen hoger onderwijs. Bepaalde vragen uit dit memorandum van de Nederlandse universiteiten zijn gewoon te ver af van waar Vlaanderen op zit te wachten.

Met het oog op een goed onderbouwd debat over het financieringsmodel van het Vlaamse hoger onderwijs werd de uitgaventoetsing besteld. Dat rapport zal er tegen de zomer van 2024 liggen.

4. De hogescholen en universiteiten zien elkaar in Vlaanderen vaak als concurrenten, dat heeft soms negatieve gevolgen. Met het Voorsprongfonds, maar ook bij andere initiatieven die ik neem, stimuleer ik steeds samenwerking. Dit begint zijn vruchten af te werpen. Langzaamaan werken steeds meer instellingen samen.